

OCUPAȚIA GERMANĂ ÎN JUDEȚUL BUZĂU DECEMBRIE 1916 - OCTOMBRIE 1918

VALERIU NICOLESCU
CONSTANTIN I. STAN

După doi ani de neutralitate România intră în război de partea Puterilor Antantei. În august 1916, România a semnat cu Franța, Anglia, Rusia și Italia, două acte de importanță deosebită: tratatul politic și convenția militară. Unitățile române în care se aflau și regimente buzoiene și râmnicene, au trecut în Transilvania în noaptea de 14/15 august 1916 obținând succese în teritoriul intracarpatic.

Primele victorii românești pe teritoriul transilvan au fost urmate de pierderi grele și înfrângeri pe frontul dobrogean. Trupele germane trec și în Transilvania la contraofensivă, iar diviziile române se retrag pas cu pas.

La 19 octombrie/1 noiembrie 1916, Diviziile 89 și 187 germane atacă cu înverșunare pasurile Buzău, Tâtaru, Bratocea și Predeluș în scopul deschiderii drumului spre Muntenia, atacuri respinse cu dificultate. Deși generalul Falkenheym a dispus forțarea apărării Carpaților în zona Bran-Buzău pe mai multe direcții, această acțiune nu a reușit.¹

În lunile noiembrie - decembrie 1916, linia defensivă a frontului din Carpați se sprijinea la nord, pe Munții Buzăului și calea ferată Ploiești - Buzău, iar la sud pe Dunăre. Comandamentul român a fixat ca linie de rezistență aliniamentul Râmnicu Sărat - Viziru - Dunăre. Sub presiunea crescândă a inamicului, trupele Armatei a 11-a s-au retras, la 28 noiembrie/1 decembrie 1916, cedând localitățile Cislău și Mizil².

Orașul Buzău a intrat sub ocupația germană, începând cu noaptea de 1/14 - 2/15 decembrie 1916, când Divizia a XII-a de Cavalerie Bavareză a pătruns în localitate³.

În zona Râmnicu Sărat, luptele au mai continuat cu violență timp de 14 zile. După căderea liniei Cricovului, în decembrie 1916, trupele române s-au oprit pe un nou aliniament: Râmnicu Sărat - Filipești - Viziru. Bătălia Râmnicului a durat șase zile (9/23 - 14/27 decembrie). Comandantul suprem din zonă, mareșalul Mackenson a utilizat toate forțele disponibile. Pe direcția Buzău - Râmnicu Sărat a atacat Armata a IX-a germană, care cuprindea 10 divizii de infanterie, iar între Buzău și Dunăre acționa Armata de Dunăre a generalului Kosch (5 divizii de infanterie germano-bulgaro-turce și 2 divizii de cavalerie). Trupele române din Armata a II-a se aflau masate între Racovițeni și Slănic, cuprinzând două grupuri:

¹ Ion M. Oprea (coord.), *România în primul război mondial*, București, Editura Militară, 1979, p. 182.

² *Ibidem*, p. 215.

³ Arhivele Naționale Buzău, fond Prefectura județului Buzău (în continuare se va cita Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău), dos. 24/1919, f. 16; Al. Averescu, *Notițe zilnice din război 1916 - 1918*, col. a III a, București, 1937, p. 111.

a. Grupul Rm. Sărat aflat sub comanda generalului Văitoianu, în zona Racovițeni, muntele Furul, cu trei divizii (3, 1, 6 infanterie), aflate în linia întâi și două (12 și 7) în rezervă;

b. Grupul Vrancea - Oituz care se găsea sub comanda generalului Cristescu cu forțe în zona muntelui Furul și Slănic. Aici se află Brigada 7 mixtă a colonelului Sturdza și Divizia 15 infanterie (general Eremia Grigorescu) în regiunea Oituz - Vrancea. În extremitatea dreaptă a grupului Râmnic (Divizia a III-a infanterie), au fost aduse întăriri din Divizia de Cavalerie rusă Zamurskaia, care au lăsat descoperit flancul drept al Diviziei a III-a infanterie pe unde a pătruns Corpul 7 alpin bavarez și Grupul alpin austriac al Diviziei 73. După lupte grele purtate timp de două zile, la 14/27 decembrie 1916, orașul Râmnicu Sărat este ocupat de inamic⁴.

După pătrunderea trupelor germane în Buzău, acestea au comis numeroase jafuri, devastări, confiscări de bunuri, rechiziții forțate de alimente, vite. În orașul Buzău au fost afectate clădirile Liceului de băieți (azi *Colegiul B. P. Hașdeu*), Școlii Normale, Seminarului Teologic *Chesarie Episcopul*. Cu acest prilej au fost provocate importante daune materiale laboratoarelor de fizică, biologie, chimie, bibliotecilor. Întreaga donație de carte rară a Liceului Hașdeu (cuprinzând 1254 volume) intitulată *Casotti* a dispărut fără urmă. Aceiași soartă au avut și nouă tablouri semnate de celebrul pictor român Nicolae Grigorescu⁵. Numeroase distrugerii au fost provocate și de faptul că școlile au fost închise, servind altor scopuri decât cele destinate inițial. Astfel, localul Liceului Hașdeu a servit până la 1 mai 1917 drept grajd, iar apoi ca spital german. Tot spital german exista și în clădirea Școlii Normale, care a fost închisă până la sfârșitul războiului. În localul Seminarului Teologic din Buzău funcționa un spital, mai întâi românesc, apoi german. Seminarul Teologic și-a reluat activitatea abia la 11 februarie 1918, dar în localul Escadronului de călărași din Buzău⁶. Pagube importante au suferit și școlile comunale. În localitatea Meteleu Scutelnici, de exemplu, clădirile școlii au fost transformate în magazie pentru trupele germane, iar o mare parte din mobilier, și folosit drept combustibil. O situație similară întâlnim și la școlile din comunele Dara și Pleșcoi, unde germanii au devastat clădirile și au distrus o mare parte din mobilier⁷.

⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Primăria Rm. Sărat (în continuare se va cita Prim. Rm. Sărat), dos. 152/1919, f. 139; C. Kirițescu, *Bătălia de la Râmnicu Sărat*, Apud. Octavian Moșescu, *Râmnicu Sărat. Călăuză*, București, 1931, p. 48-52.

⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 24/1919, f. 6-20; dos. 35/1919, f. 12; Ion Șt. Moldoveanu, *Istoricul Liceului B. P. Hașdeu din Buzău 1867-1967*, București, Editura Litera, 1974, p. 128.

⁶ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 35/1919, f. 12-13.

⁷ *Idem*, fond Inspectoratul Școlar Buzău, dos. 5/1917-1918, f. 15; 34; 103; Arhivele Naționale București, fond Ministerul Cultelor și Instrucțiunii (în continuare se va cita Arh. Naț. București, fond M.C.I.), dos. 515/1919-1942, f. 400.

Distrugerii considerabile s-au înregistrat și în școlile din Rm. Sărat. Documentele vremii conțin date despre devastările de la școala nr. 2 de fete și de la Gimnaziul Vasile Boerescu⁸.

Trupele germane de ocupație au provocat mari stricăciuni la întreprinderile din orașele Buzău și Râmnicu Sărat, iar uzina de apă și cea electrică au fost rechiziționate. La Râmnicu Sărat autoritățile germane au confiscat întreaga cantitate de cărămidă (95000 de bucăți) ce se afla în fabrica de aici⁹.

Instituțiile publice buzoiene și râmnicene au avut mult de suferit. Palatul Comunal din Buzău a servit drept loc de încartuire pentru Comandamentul german. De asemenea, la Râmnicu Sărat, în localul primăriei, s-a instalat un birou de încărtuire care lucra în mod arbitrar¹⁰.

Teritoriul ocupat a fost minuțios organizat din punct de vedere administrativ și militar - pe baza sistemului etapelor. Etapa nr. 264, avea sediul în comuna buzoiană Unguriu și era condusă de maiorul Radke. Ea cuprindea zona submontană a județului Buzău. Etapa nr. 271, avea sediul în orașul Buzău¹¹, iar cea purtând nr. 225, se găsea în orașul Râmnicu Sărat și era condusă de generalul Falkenheim¹².

Pentru a controla mai ușor teritoriul ocupat, autoritățile germane au trecut imediat la reorganizarea plășilor, prin micșorarea numărului acestora și implicit, creșterea numerică a comunelor arondate. De asemenea, subprefecturile și-au mărit numărul de comune. Cea de la Pârscov cuprindea 19 comune, iar cea numită Slănic-Beceni îngloba 15 comune. Creșterea era considerabilă căci înainte de ocupație erau 10 respectiv 8 comune¹³. Organizarea sistematică și rapidă a zonelor ocupate a fost determinată atât de caracterul riguros, metodic, disciplinat al autorităților militare germane, cât și a preocupările constante ale acestora de a exploata cât mai intens bogățiile și resursele interne ale României, inclusiv a plaiurilor buzoiene într-un mod cât mai eficient pentru ele¹⁴.

Primăriile din Buzău și Râmnicu Sărat au fost închise până la semnarea păcii de la Bufta București, din 24 aprilie - 17 mai 1918, justiția și administrația făcându-se exclusiv de către autoritățile germane. În Palatul Comunal s-a instalat Comandamentul militar nr. 63 Bavarez, în timp ce la vila *Albatros*, situată la marginea orașului, (proprietatea lui Alexandru Marghiloman, șeful Partidului Conservator) a fost găzduit,

⁸ Arh. Naț. București, fond M.C.I., dos. 515/1919-1920, f. 403; Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 77/1916, f. 3.

⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Primăria Rm. Sărat, dos. 77/1916, f. 3.

¹⁰ *Idem*, dos. 152/1919, f. 141.

¹¹ *Idem*, fond Prim. Buzău, dos. 8/1918, f. 17.

¹² Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 2/1918, f. 199; Arhiva Muzeului Militar Național, fond documentar (în continuare se va cita Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc.), dos. D III, 70, f. 470.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Buzău, dos. 8/1918, f. 18.

mai întâi Regele Ferdinand, apoi generalul german Von Morgen, iar ulterior generalul Von Falkenheim, comandantul Armatei a IX-a germană¹⁵.

Pagube importante au suferit și bisericile și mănăstirile din județele Buzău, Râmnicu Sărat și Mizil. De exemplu Biserica "Banu" din Buzău a fost transformată în spital, iar Biserica "Sfinții Îngeri", din același oraș, a devenit biserică de garnizoană germană. Începând cu 1 ianuarie 1917, a fost impus calendarul gregorian, iar preoților de țară li s-a interzis a mai pomeni la slujbe numele familiei regale române¹⁶. Au fost confiscate, totodată, numeroase clopote. Autoritățile germane au introdus o cenzură severă asupra ziarelor, cărților, revistelor, filmelor, spectacolelor de teatru și varietăți. Tipografiile au trecut direct sub controlul administrației militare, ori au fost închise. În zona Buzăului, ziarele și revistele și-au încetat activitatea, indiferent de orientare politică. Martor al evenimentelor, renumitul medic de origine transilvăneană, Vasile Bianu nota în memoriile sale: *Spectacole distractive nu mai sunt, cum se înserează, străzile slab luminate sunt goale*¹⁷.

La 25 aprilie 1918, prin Decretul regal nr. 929, a fost numit prefect al județului Buzău Ion Georgescu Ceptura. În aceeași zi, noul prefect a depus jurământul în prezența Ministrului de Interne: *Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoarea și conștiința mea credință Majestății Sale Regelui, Dinastiei și Constituțiunii țării mele, de a aplica legile și a mă conforma lor. Așa să-mi ajute Dumnezeu*¹⁸. La 15 mai 1918, I. Georgescu Ceptura își prezintă demisia, prefect al județului Buzău fiind numit Ghica N. Mocanu, până la 28 octombrie 1918. După ocupația germană, a fost desemnat ca prefect, prin Decretul regal nr. 3 180¹⁹, Mihail Haralamb.

În județul Buzău și Râmnicu Sărat tribunalele își reiau activitatea la 18 noiembrie 1918. Aici funcționau și tribunalele militare germane numite *Feldgeischt*, care judecau cauze privind delictele civile, cele existente între civili și militari și *Kriegsgesicht*; precum și delictes politice comise de militari și civili: spionaj, sabotaje, crime în contra ostașilor germani. Își redeschid lucrările și judecătoriile locale, cum erau cele din comunele: Beceni, Mihăilești, Pârscov, Pogoanele. La 13 martie 1918 încep să funcționeze și oficiile poștale din comunele Beceni, Bozioru, Cislău și Pârscov²⁰.

Administrația militară germană se afla în mâinile Comandamentului de etape. Adevăratul conducător al orașului Buzău era, însă, ajutorul acestuia, căpitanul Georgius, din ordinul căruia 194 de ofițeri germani au fost încărtați la hotelul *Regal*

¹⁵ Al. Marghiloman, *Note politice 1897-1924*, Vol. II. Ediție de Stelian Neagoe, București, Editura Machiavelii, 1994, p. 104; Dimitrie Gh. Ionescu, *Istoria orașului Buzău. Din cele mai vechi timpuri până astăzi*, București, Editura Litera, 1979, p. 198.

¹⁶ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 24/1919, f. 5, dos. 27/1918, f. 2; 17:20.

¹⁷ Vasile Bianu, *Însemnări din războiul României Mari*, Vol. II, Cluj, 1926, p. 77.

¹⁸ Arh. Naț. București, fond Ministerul Afacerilor Interne (în continuare se va cita M. A. I.), dos. 161/1918, f. 3.

¹⁹ *Ibidem*, dos. 160/1918, f. 1.

²⁰ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc. Dos.D III 84, f. 141; D III 92, f. 55.

din Buzău, cheltuielile fiind suportate de primăria orașului²¹. Alți ofițeri, subofițeri și soldați au fost cazați în case particulare, fără consimțământul proprietarilor, aceștia neprimind nici un fel de despăgubire. Generalul Spirescu, Ana Popescu, Amalia Georgescu, Constantin Niculescu ș.a. din Buzău, comercianții Ghiță Dumitrescu, Iordache Ionescu din Mizil, sau Gheorghe Giurgea din comuna Pârscov au găzduit forțat militari germani fără să primească nici un fel de despăgubire²².

Pe strada principală din Râmnicu Sărat - Drogheria Rădulescu, Sucursala Băncii Agricole, Cercul Comercianților, Banca Creditul Râmnicean - au fost transformate în grajduri pentru cai. Pentru mai mult de o lună, Biserica Sfinții Apostoli a devenit tot grajd. Alte biserici au servit ca magazine pentru muniții, echipament, lagăre de prizonieri și chiar măcelării. Din opt biserici, doar Cuvioasa Paraschiva a rămas lăcaș de cult pentru protestanții germani. În unele locuințe, ca de exemplu, casele marii proprietărese Maria Zamfirescu, sau cea a lui Constantin Heraru, contabilul prefecturii²³, au fost instalate cazinouri sau localuri de distracție pentru ofițerii germani.

Multe comune au fost obligate să plătească diferite cheltuieli legate de transporturi și corvezi făcute în interesul serviciilor armatei germane, apoi lemne, cheltuieli de staționare și încartiruire. Într-un scurt raport adresat Comandamentului general Bavarez nr. 63, prefectura județului Buzău informează: *primăriile se găsesc în imposibilitatea să facă asemenea plăți, veniturile fiind cu mult mai mici decât sarcinile*. Pentru a rezolva aceste probleme, prefectura buzoiană propune ca aceste cheltuieli să fie achitate din fondurile țării²⁴.

Obiectivul principal al politicii promovată de ocupanți a fost exploatarea și jefuirea sistematică a bogățiilor teritoriilor controlate. Acestea erau supravegheate strict. Majoritatea ordonanțelor elaborate și aplicate de autoritățile germane vizau cu precădere aspecte de ordin economic. Astfel, într-o ordonanță emisă în anul 1917, de mareșalul Mackensen se arată: *Problema principală a administrației din România constă în utilizarea maximă a teritoriului administrat în profitul Germaniei*²⁵. Formele de exploatare a bogățiilor țării până la secătuire în folosul Puterilor Centrale erau diverse. Una din principalele căi a fost aceea a rechizițiilor de alimente, furaje, animale, materiale de construcții etc. La nivelul județului Buzău, de exemplu, după unele date, până în octombrie 1918, au fost rechiziționate 85 730 de capete de vite²⁶. Au fost confiscate, potrivit documentelor vremii: o mare parte din producția de în și

²¹ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Buzău, dos. 3/1917, f. 55.

²² *Ibidem*, f. 23-24; fond Tribunalul Buzău, secția I, dos. 62/1918, f. 10; dos. 63/1918, f. 15; dos. 78/1918, f. 15; dos. 101/1918, f. 10-11.

²³ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 152/1919, f. 139-140.

²⁴ *Idem*, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 2/1918, f. 7.

²⁵ E. C. Decuseară, *România sub ocupația germană*. Fasc. I. *Organizarea și activitatea poliției militare*, București, 1920, p. 4.

²⁶ Arh. St. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 26/1918, f. 81.

câneapă, o cantitate apreciabilă de furaje, precum și 65% din producția de fructe (prune, mere, cireșe) a județului Buzău²⁷.

Au fost date ordine precise primarilor din comunele buzoiene pentru rechiziționarea lânii, ouălelor, brânzei, laptelui, animalelor, păsărilor de curte etc. Astfel, notarul din comuna Niculești preciza într-un raport adresat prefectului județului Buzău că *soldații germani în mod abuziv au luat de la mulți cetățeni ouă, făină, fasole, păsări fără a face vre-o plată*. În același mod, ei au confiscat 7500 de cărămizi de la proprietarul Constantin Gavrilescu din comună²⁸. Din comuna Scurtești au fost rechiziționați cu forța 4 900 hectolitri de grâu²⁹.

Numeroase documente atestă jafurile făcute de ocupanți din averile particularilor. Astfel, în comuna Pârscov, județul Buzău, comerciantului Gheorghe I. Giurgea i s-au confiscat între altele 12 000 cărămizi, 2 cai, 40 saci cu făină, 2 porci, 40 păsări de curte, 3 000 kg. fân și alte bunuri evaluate după război la suma de 80 608 lei³⁰. Moara lui Alexandru Mateescu din comuna Merei, a fost transformată în grajd de către ocupanții germani. Aceștia au luat cu forța 1000 hectolitri porumb, 30 hectolitri grâu, 75 porci între 100-180 kg ș.a. pierderile cifrându-se la 77 604 lei³¹. Lui Iordache Ionescu, comerciant din Mizil, ostașii germani i-au jefuit 1400 decaltri vin vechi din recolta anilor 1915 -1916, 400 decaltri țuică, 500 sticle oțet, 200 kg. brânză, 80 kg. orez, 65 kg. cafea, 80 kg biscuiți în valoare de 22178 lei³².

Cantități importante de alimente luate cu forța de la particulari, au fost sechestrate în depozite pentru folosul autorităților germane. Într-unul din acestea, potrivit unor date se găseau 26500 kg de făină și 6420 kg de tărațe³³. Aceste produse proveneau din magazine, farmacii, localuri publice particulare. Unele cantități erau utilizate pentru întreținerea soldaților din trupele de ocupație, iar restul mărfurilor erau expediate în Germania, Austro-Ungaria și Turcia.

Rechiziții masive de animale, furaje, alimente s-au produs și în județul Râmnicu Sărat. Din aceste motive numărul de animale a scăzut vertiginos, de la 363685 capete câte se înregistrau în 1916, la numai 127327, în 1919³⁴. În orașul Râmnic Sărat, soldații germani au devastat locuințele din zona Halei, de unde au luat între altele, 8500 kg zahăr și 32830 kg grâu. Pagubele înregistrate în întreprinderile și instituțiile râmnicene s-au ridicat, la suma de 2848016 lei³⁵.

²⁷ Arh. Muz. Mil. Naț. fond doc. dos. D III. 84 f. 281; 286.

²⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 7/1918, f. 23.

²⁹ *Idem*, fond Prim. Buzău, dos. 2/1917, f. 4.

³⁰ *Idem*, fond Tribunalul Buzău, secția I, dos. 62/1918. f. 15-15v.

³¹ *Ibidem*, dos. 96/1918, f. 13.

³² *Ibidem*, dos. 63/1918, f. 15.

³³ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Buzău, dos. 2/1917, f. 33.

³⁴ Cf. Emil Răcilă, *Contribuții privind lupta românilor pentru apărarea patriei în primul război mondial (1916 - 1918)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1981, p. 162.

³⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 101/1920, f. 3.

Jaful sistematic și rechizițiile practicate pe scară largă de autoritățile germane au dus la secătuirea rezervelor de hrană, medicamente, combustibil de care dispunea populația, autoritățile locale fiind obligate să treacă la raționalizarea consumului. În timp ce, soldații germani dispuneau de rații alimentare zilnice consistente: 500 g pâine, 200 g carne, 20 g untură, 25 g zahăr, 100 g marmeladă, 250 g leguminoase sau 200 g făinoase, inclusiv posibilitatea de a trimite în Germania pachete cântărind între 5-25 kg, locuitorii orașului Buzău, dispuneau în ianuarie 1917, de cantități mult mai mici de persoană: 400 g pâine zilnic, 200 g carne pe săptămână, iar un an mai târziu porția de pâine s-a redus la 300 g, în timp ce carnea a scăzut la 150 g. Brânza era în cantitate zilnică de 63 g, peștele sărat a ajuns la 300 g de persoană săptămânal, 400 g mălai zilnic și un ou pe săptămână³⁶. La Râmnicu Sărat, cantitățile de alimente erau mai mici. Astfel, rația de pâine era de 300 g.

Înfățișând situația grea a locuitorilor din județul Buzău, avocatul Emil P. Teodoru scria lui V. Bianu că : *Noi am dus-o foarte rău din cauza ocupațiunii străine fiindcă am stat fără lucru și am avut multe neplăceri inerente, stări de război. Semnatarul scrisorii arăta că seceta făcea ravagii căci din cauza ei nu avem făină și o să ne lipsească pâinea cu desăvârșire. Dar și alte alimente nu se găseau în cantități suficiente. Potrivit avocatului buzoian: carne nu găsim decât la 10 - 15 zile, câte 1 - 2 kg., grăsimile de tot felul lipsesc, iar zahăr, cafea, undelemn și altele nu există. Ne hrănim cu legume și brânză cât vor mai fi*³⁷.

Lipsa de alimente în orașul Buzău era recunoscută și de primarul Constantin Iarca în numeroase rapoarte adresate autorităților germane. Într-un asemenea document înaintat la 28 septembrie/11 octombrie 1917, Comandamentului de etape se arată: *Alimentația populației este absolut insuficientă. Ea a rămas absolut goală și desculță, fiindcă prin trecerea trupelor și prin rechizițiuni de tot felul i s-a luat tot ce a avut*³⁸.

Ocupanții au confiscat, de asemenea în folosul lor importante cantități de materiale de construcții care erau deficitare în Germania, cu deosebire lemnul. Nemții și-au însușit în mod abuziv toată cheresteaua aflată în momentul venirii lor la Nehoiu³⁹. Ei au tăiat apoi în mod abuziv lemne din pădurea *Piciorul Caprei* și din altele aflate în zonă. În schimb, în orașul Buzău, potrivit unui raport al primarului localității din toamna anului 1917 *rezerve de lemn nu sunt de loc*⁴⁰.

Valoarea rechizițiilor făcute de autoritățile germane de ocupație este enormă. În județul Buzău, rechizițiile s-au ridicat, conform documentelor, la suma de 61 339 066 lei (valoarea leului din 1916) sau 119 821 370 lei (valoarea leului din 1919)⁴¹. În orașul

³⁶ *Idem*, fond Prim. Buzău, dos. 2/1917, f. 98 - 100; *Vremea Nouă*, Buzău, I nr. 5, din 27 octombrie 1919, Ilie Georgianu, *România sub ocupațiunea dușmană*. Fasc. II. *Exploatarea economică a țării. Organizarea statului major economic*, București, 1920, p. 3.

³⁷ V. Bianu, *op. cit.*, p. 42.

³⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Buzău, dos. 2/1917, f. 98-100.

³⁹ *Idem*, fond Întreprinderea Forestieră Nehoiu, dos. 114/1919-1920, f. 15;31.

⁴⁰ *Idem*, fond Prim. Buzău, dos. 2/1917, f. 28.

⁴¹ *Idem*, fond Pref. Buzău, dos. 24/1919, f. 69.

Râmnicu Sărat, rechizițiile, pagubele, distrugerile provocate de inamic s-au cifrat la 14 990 066 lei sumă, calculată de comisia specială de evaluare în ianuarie 1921⁴².

Acțiunile autorităților germane au fost favorizate și de unele elemente ale administrației locale, care au pactizat cu inamicul. Asemenea atitudini reprobabile sunt semnalate de documentele vremii în comunele Năieni, Merei, Vernești, Gura Nișcovului, Mărăcineni, Bălănești, Grăjdana ș.a.⁴³

O altă sursă de venituri pentru stăpânii vremelnici din Buzău și Râmnicu Sărat a fost obligativitatea unor prestații în muncă. Mii de oameni, suferind de foame și frig erau forțați să execute lucrări de construcții, să repare drumuri, să participe la muncile agricole. Numeroși locuitori din comuna Gura Teghii au fost expediați cu care cu boi în primăvara anului 1917 pentru arături și diverse alte munci în comuna Rușefu (jud. Buzău) și Cireșu (jud. Brăila). Primarul comunei solicita într-un memoriu înaintat autorităților germane să le dea posibilitatea celor luați cu forța să se reîntoarcă în comună, întrucât *fiecare are locuri proprii de muncă și au rămas nelucrate*⁴⁴. Într-un memoriu al locuitorilor din comuna Trestia (jud. Buzău), înaintat înainte de sfârșitul lunii septembrie 1917, autorităților militare de ocupație se precizează că sătenii Gheorghe Gheorghe și Gheorghe Teiș au fost ridicați din comună și trimiși să muncească în orașul Mizil. Gheorghe Teiș nu a rezistat însă regimului aspru la care a fost supus și a murit în cele din urmă datorită *multor munci grele la care au fost supuși și rău tratați cu hrană*. În august 1917 au mai fost ridicați și duși la muncă forțată încă șapte locuitori, tot din comuna Trestia, iar în momentul redactării documentului nici aceștia nu se întorseseră⁴⁵.

Obligativitatea muncilor locuitorilor din Râmnicu Sărat este confirmată de documentele vremii. Într-un raport adresat superiorilor, primarul orașului Râmnicu Sărat, Al. Nica, președinte al consiliului local interimar preciza că zilnic comandatura germană cerea 500-600 de persoane, pe care le aduna în piața orașului, dimineața la ceasurile șapte pe un ger îngrozitor și de aici santinelele îi repartizau la șosele, la gară, la parcul de aeroplan etc. (...). Au fost siliți să iasă la corvezi, funcționari, comercianți, frunțași ai orașului, iar în ultimul timp chiar femei și copii. Lângă Râmnicu Sărat, la Dărămați, (la 1 km de oraș) lucrătorii erau ținuti sub arest, păziți de santinele în biserica din sat. Câteva din aceste persoane și-au găsit moartea datorită condițiilor grele. Astfel, Dumitru Androne a murit ca urmare a vieții mizerabile pe care o ducea aici⁴⁶.

Nici elevii nu au fost scutiți de corvezi, muncind obligatoriu în folosul ocupantului german. Ei erau folosiți la cultivarea locurilor virane din oraș, săparea șanțurilor de scurgere, strângerea castanelor și urzicilor. Împotriva acestor practici, primarul orașului Buzău, Constantin Iarca, a protestat energic. El a criticat într-un

⁴² *Idem*, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 171/1920, f. 183.

⁴³ *Idem*, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 34/1919, f. 52.

⁴⁴ *Idem*, fond Prim. Gura-Teghii, dos. 136/1917, f. 67.

⁴⁵ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III 70, f. 600.

⁴⁶ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 152/1919, f. 150-152.

raport adresat comandaturii germane, atitudinea ocupanților cerând *să se înceteze această procedare față de elevii de liceu*⁴⁷. De aceste practici nu au fost scutiți nici elevii seminarului teologic buzoian. Într-un raport adresat de Episcopia Buzău, primăriei orașului Buzău, la mijlocul lunii ianuarie 1919, se informează noile autorități că profesorii și elevii seminarului episcopal buzoian au fost supuși la diverse corvezi, cum ar fi: tăiatul lemnului din pădure, desecarea bălților din împrejurimile orașului, ș.a. Totodată, documentul scoate în evidență faptul că din punctul de vedere al școlii, culturii și moralității *ocupația germană a lăsat triste amintiri despre civilizația și sufletul poporului german, din anii 1916-1918*⁴⁸. De altfel, învățământul buzoian s-a confruntat în acești ani cu mari dificultăți economice și financiare. Prin ordinul comandamentului german, anul școlar a fost redeschis la 22 august 1917. Condițiile erau însă foarte grele: localurile degradate, mobilier în mare parte defect sau sustras, lipsa cadrelor didactice, (învățători fiind înrolați în armată, ori refugiați în Moldova). Cu toate aceste greutăți, în județul Buzău, au fost redeschise 229 de școli rurale din 237, două noi școli au fost înființate de autoritățile germane în comunele Beciu și Bălțacu, cu un personal format din 280 învățători, din care 83 titulari, 11 învățători ajutori și 186 suplinitori. Din totalul de 239 școli, 172 au funcționat în localul propriu, iar 59 în spații închiriate⁴⁹. În orașul Buzău au funcționat 8 școli cu 30 de institutori și institutoare, la care s-a adăugat o școală în limba germană, înființată de autoritățile militare de ocupație⁵⁰.

O altă sursă foarte importantă de venituri pentru administrația germană erau amenzile. Ele se percepeau din diverse motive: refuzul de a preda produsele agricole sau materialele solicitate de ocupanți, raportarea de date false ș.a. Cinci săteni din comuna Sibiciu de pe valea Buzăului au fost amendați deoarece nu au vrut să predea ouă Comandaturii germane. Enache Popa din Mărgăritești și Dragomir Stroe din Pătârlagele au achitat o amendă de 500 lei, respectiv 300 lei pentru că au vândut vite în loc să le predea autorităților germane⁵¹. Primarul comunei Mărunțișu, Nicolae Jitianu, a fost amendat cu suma de 50 de lei întru-cât *a făcut un raport fals către comandatura germană din Pătârlagele*⁵². Un alt primar, Gheorghe Georgescu din comuna Trestia, a primit o amendă de 400 de lei deoarece *a ascuns lâna ce trebuia s-o predea și cu 20 lei, făcându-se vinovat că a trimis sare, inferioară calitativ, autorităților germane*⁵³. Numeroase amenzi au fost percepute de la populație și în orașele Buzău, Râmnicu Sărat, Mizil. Spre exemplu, un număr de 25 de locuitori ai orașului Buzău au fost sancționați cu o amendă de 100 de lei fiecare, pentru că *au lăsat câinii slobozi*,

⁴⁷ *Vremea Nouă*, Buzău, I, nr. 5, din 27 octombrie 1919.

⁴⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 37/1919, f. 15-16. Raportul nr. 68 al Episcopiei Buzău din 17 ianuarie 1919 către primăria orașului Buzău.

⁴⁹ *Ibidem*, dos. 25/1918, f. 25; E. Răcilă, *op. cit.*, p. 114.

⁵⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 21/1918, f. 14.

⁵¹ *Idem*, fond Prim. Sibiciu, dos. 5/1919, f. 194; fond Pref. Pătârlagele, dos. 9/1919, f. 16; Prim. Com. Mărunțișu, dos. 326/1917, f. 62.

⁵² *Idem*, fond Prim. Mărunțișu, dos. 326/1917, f. 298.

⁵³ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc. dos. DIII, f. 52; Arhibald, *Porcii, impresii din timpul ocupației*, Vol. III, București, 1922, p. 77.

*vagabondând pe străzi*⁵⁴. De asemenea, 27 de buzoieni au fost nevoiți să achite amenzi cuprinse între 100 și 500 de lei, întru-cât nu au putut plăti la timp noile taxe, mult mai ridicate, impuse de Comandatura germană⁵⁵. Uneori amenzile erau colective, chiar pe grupuri de comune. Deoarece nu au predat cantitățile cerute de alimente și de calitate corespunzătoare, 11 comune au plătit o amendă totală de 2200 de lei⁵⁶. De asemenea, comunele Mănești, Lopătari, Sărulești, Goidești, Trestioara au suportat amenzi, în anul 1917, cuprinse între 3000 lei și 10000 lei, pentru că, *au făcut contrabandă cu vite peste graniță*⁵⁷.

Asemenea fărâdelegi au avut de suportat și comunele Fințești și Năieni, care au fost amendate cu 2000 și respectiv 4000, lei pentru că nu au vrut să strângă recolta de struguri din Mizil, fapt consemnat în foaia de ordonanță pentru populația civilă în teritoriul român ocupat, din 3 septembrie 1918⁵⁸. Într-un document similar, din 3 septembrie 1918, se consemnează că la 24 august 1918, comunele dintre Râmnic și Bisoca au fost amendate cu câte 200 lei, că au trimis la comandatură *ouă clocite sau stricate*⁵⁹.

Toate acestea și multe altele sunt dovezi elocvente ale asprimii regimului de ocupație german și în același timp, mărturi convingătoare ale opoziției populației buzoiene față de inumanul regim de ocupație. Formele de rezistență au fost multiple și variate de la refuzul de a preda alimente și materiale, până la adresarea de memorii, plângeri, proteste scrise înaintate autorităților germane și inclusiv organizarea de revolte contra ocupantului. Cele mai multe agitații și frământări au existat în lumea satelor. Țăranii expediau memorii autorităților locale, prezentând situația dramatică în care se aflau: *Suntem cu totul lipsiți de hrană zilnică (...)*, se arată în memoriul trimis prefecturii Buzău de locuitorii din comuna Cilibia - *suntem amenințați să murim de foame noi, femeile și copiii noștri*⁶⁰. La rândul lor, sătenii din cătunul Ion Heliade Rădulescu (azi satul Balta Plopului n.n.), au expediat un mesaj la 28 septembrie 1918 prefectului județului Buzău, solicitând trimiterea unor cantități de cereale atât de necesare locuitorilor, amenințați cu înfometarea: *Vă rugăm a interveni la autoritățile germane de a ni se da porumb pentru hrană deoarece nu mai avem mult și o să trăim cu buruieni. Copiii și cu toții suntem amenințați să murim de foame*⁶¹. Tot cu lipsa alimentelor, mai ales a făinii de porumb, se confruntă și locuitorii din comuna Trestia, care precizau într-un memoriu adresat prefecturii județului Buzău că *De mai bine de trei luni suferim din cauza lipsei de porumb, sunt zile când ne-am hrănit doar cu fructe*⁶². Primarul comunei Grăjdana, Alexandru T. Nedelcu, împreună cu alți 35

⁵⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 26/1918, f. 89.

⁵⁵ *Ibidem*, f. 87-88.

⁵⁶ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III 70, f. 610.

⁵⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 6/1918, f. 1.

⁵⁸ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III 70, f. 880.

⁵⁹ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 136/1918, f. 10.

⁶⁰ *Idem*, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 10/1918, f. 41.

⁶¹ *Ibidem*, dos. 9/1918, f. 24.

⁶² *Ibidem*, dos. 4/1918, f. 10.

locuitori a trimis în 1918 un memoriu Prefectului județului Buzău în care se semnalează lipsa alimentelor de primă necesitate, în special a porumbului. Autorii mesajului precizează că *noi toți locuitorii din această comună am ajuns să perim de foame, neavând porumb, primul articol pentru existența zilnică*. Ei informează autoritățile că *porumbul se găsește pe la speculanți*, dar la prețuri foarte mari, iar oamenii nevoiași nu-și pot permite să cumpere, în special *femei ale căror bărbați sunt morți pe câmpul de onoare și înconjurați de copii*. Sunt și *femei ale căror bărbați sunt neîntorși de la mobilizare*⁶³.

Subalimentația, numeroasele corvezi, muncile obligatorii, lipsa combustibilului pentru încălzit au determinat răspândirea epidemiilor de variolă, gripă, tifos exantematic, care au secerat sute de vieți omenești. Lupta împotriva acestor maladii se ducea cu mare dificultate medicamentele găsindu-se în cantități mici, asistența medicală fiind precară, numeroși medici, surori și infirmiere servind sub drapel. În orașul Buzău exista un singur medic - doctorul Suciuc - ajutat de doi agenți sanitari. O situație la fel de grea exista și în județ. Primarul comunei Gura Teghii raporta prefecturii județene, că în comuna sa asistența medicală era practic inexistentă: *Nu avem doctor, dentist, farmacist, veterinar, agent sanitar, moașă*⁶⁴. Situații similare erau și în alte comune, precum Cislău sau Pănătău.

Recunoscând situația în care se aflau numeroși locuitori ai județului, doctorul buzoian D. P. Inotescu consemna într-un raport înaintat în anul 1918 primăriei Buzău că: *Tifosul, febra recurentă, scarlatina au făcut ravagii (...), cele mai multe victime fiind date de copii și tineri până la 20 de ani, căci datorită hranei cu totul insuficiente, bolnavii nutriți în asemenea condiții nu mai pot avea nici o șansă de vindecare (...), viața devenind problematică*⁶⁵.

În aceste împrejurări grele crește mult mortalitatea, în raport cu natalitatea. Astfel în anul 1916, s-au născut 786 de copii și au murit 1085 de persoane, excedentul morților fiind de 299. În anul următor decalajul era mai mare: 1528 morți, față de numai 591 de nou născuți, excedentul ridicându-se la 937. Cota cea mai înaltă a excedentului morților a fost înregistrată în 1918, când au murit 1358 de oameni și s-au născut doar 301 copii, el cifrându-se la 1057⁶⁶.

La înrăutățirea vieții locuitorilor acestor meleaguri și la crearea unei stări de tensiune, au contribuit și ocupanții prin ordonanțele lor destul de restrictive. Astfel, prin ordinul Comandantului etapelor Râmnicu Sărat, din 23 martie 1917, se interzicea râmnicenilor părăsirea domiciliului înainte de ora șapte⁶⁷. Din aceste motive au loc

⁶³ *Ibidem*, dos. 8/1918, f. 3. Memorii similare au adresat și sătenii din comunele: Brăiești, Cislău sau Viperești (*Ibidem*, f. 5; 16; dos. 9/1918, f. 45 - 46).

⁶⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Gura Teghii, dos. 316/1917, f. 64.

⁶⁵ *Idem*, fond Prim. Buzău, dos. 5/1918, f. 9.

⁶⁶ Constantin G. Dumitrescu, *Material documentar privind viața orașului Buzău*, Vol. IX /B, f. 145-146. (Manuscris depus de autor la Filiala Buzău a Arhivelor Statului).

⁶⁷ E. Popescu. C. Căzănișteanu, *Documente privitoare la unele forme de rezistență ale maselor populare din teritoriul vremelnice ocupat (1916-1918)*, în "Studii", tom. 20, nr. 4/1967, p.649, doc. 6.

numeroase frământări, agitații și nesupuneri. Potrivit documentelor vremii, sătenii din comunele Zilișteanca și Fundeni-Zărnești *s-au opus să lucreze muncile de primăvară*. Ei au fost amendați printr-un ordin al Comandamentului Armatei a IX-a germană, dat la 29 martie/11 aprilie 1917, cu câte 5 000 lei fiecare⁶⁸. Asemenea acțiuni au fost semnalate și în alte comune ca: Trestioara, Lopătari, Bentu, Goidești, Pleșcoi, Niculești, Sărulești, fapt pentru care au fost obligate să plătească, la începutul lunii octombrie 1917, amenzi de 22200 lei⁶⁹.

Pe lângă amenzi, locuitorii care nu se supuneau ordinelor erau internați în lagărele de muncă. Nu erau exceptați nici membri ai administrației sau poliției. Astfel, subcomisarul D. Calonescu din Râmnic Sărat a fost arestat de germani mai multe zile și ținut închis în lagărul de la Dărămați. Motivul era acela că nu a executat ordinele Comandamentului german pentru scoaterea populației la corvadă. Au mai fost arestați de germani, consilierul comunal I. Meriu și contabilul primăriei N. Vernescu, primul pentru motivul că nu a executat ordinele de rechizițiuni și al doilea deoarece a calomniat armata germană⁷⁰.

Pe lângă aceste amenzi colective sunt semnalate numeroase pedepse și amenzi individuale. În comuna Mărunțișu, un număr de 17 săteni au fost amendați cu suma de 50 de lei fiecare, pentru că *nu au mers la lucru în pădurea Nehoiu*⁷¹. Alecu și Gheorghe Cringan din Pătârlagele au plătit fiecare o amendă de 10 lei întru-cât *au plecat de la lucru fără permisiune*⁷².

Părăsirea locului de muncă era o formă frecventă de nesupunere. Așa au procedat Grigore Dumitru, muncitor din Chiojd, fapt pentru care a fost închis 60 de zile, Bănică Mihalache din Pătârlagele, Vasile Dumitrescu și Dumitru Ion din Cătina, Gheorghe Sibiceanu și Grigore Scutaru din Colți, Ilie Simionescu din Padina⁷³ și exemplele pot continua.

O situație asemănătoare există și în județul Râmnicu Sărat unde în unele locuri, potrivit documentelor vremii, locuitorii refuzau să participe la lucru. În ordinul Comandamentului de etape din 23 martie 1917 se arată că *mulți lucrători din oraș, care pot lucra se retrag de la lucru fugind dis de dimineață de la locuința lor și se ascund de poliție*⁷⁴.

Nemulțumiri și agitații ale populației buzoiene sunt semnalate și în rândurile muncitorilor. La una din întrunirile lucrătorilor de la schela Arbănași a fost înfățișată situația grea în care se aflau, cerându-se îmbunătățirea condițiilor de viață și de muncă⁷⁵.

⁶⁸ *Ibidem*, p. 643, doc. 3.

⁶⁹ *Ibidem*.

⁷⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 152/1919, f.150.

⁷¹ *Idem*, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 26/1918, f. 87-88.

⁷² Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III, 70, f. 610.

⁷³ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 6/1918, f. 1; Eftimie Antonescu, *Sacrificiile românești*, Vol. II, București, 1924, p. 46-47; 101.

⁷⁴ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III, 107, f. 101.

⁷⁵ Arh. Naț. Buzău, fond Tribunalul Buzău, secția I, dos. 7/1918, f. 29.

O altă formă de împotrăvire, destul de eficientă, a fost aceea a distrugerii unor rețele de comunicații. Într-o serie de comune cum ar fi: Mlăjeț, Cochirleanca, Roșioru, sătenii au rupt liniile telefonice, motiv pentru care au fost amendate cu o importantă sumă de bani⁷⁶. În alte comune buzoiene, ca de pildă Viperești, Rușavăț, sau cătunul Bădila, grupuri de partizani au acționat asupra liniei ferate *făcând stricăciuni la macaze în trei locuri*⁷⁷, pentru a împiedica transportarea de combustibil și alte produse necesare trupelor germane. De asemenea, sătenii din comuna Salcia (județul Râmnicul Sărat) au introdus pietre printre șine, comuna fiind amendată cu suma de 3000 lei, negăsindu-se vinovații⁷⁸.

Rezistența populației buzoiene nu s-a limitat doar la refuzul de a ieși la lucru, sau de a preda alimente și alte produse cerute de ocupanți. De-a lungul liniei frontului din Munții Buzăului până în ținutul Vrancei, pe raza fostelor județe Buzău, Rm. Sărat și Putna, mai cu seamă în zonele de munte, greu accesibile ochiului vigilent al ocupantului exista o vastă și eficientă rețea de informații creată și condusă de patriotul Vasile Chilian, țăran din ținutul Vrancei, statornicit în comuna Tichirești din județul Putna. Alături de el s-a aflat soția sa, Clemansa Chilian, iar dintre colaboratorii săi cei mai apropiați amintim pe: Dumitru Pantazică, Stanca și Toma Cotea, Ștefan Secăluș, Vasile Gălățeanu, Nicolae Cojocaru, Năstase Deșliu, Constantin Albu, Maria și Gheorghe Beșliu, Maria și Simion Merloiu și alții. În perioada decembrie 1916 - mai 1917, a activat în comuna Lopătari *Societatea de ajutorare* care s-a ocupat de găzduirea, hrănirea și organizarea trecerii în liniile românești, a peste 2000 de ofițeri, subofițeri și soldați. Dintre cei care au trecut linia frontului prin această zonă amintim pe sublocotenenții: Nicolae Meloiu, Nichifor Ilie, Octavian Cocărăscu (căzut eroic la Mărășești), Ștefan Borodan, Iancu Popovici, Aurel Urzică, locotenentul Alexandru Cozma, plutonierul Chiriac ș. a.. În cadrul acestei organizații, supranumită de unii ofițeri români o adevărată *Societate a vrăjitoarelor*, au fost antrenați mai mulți localnici. În fruntea ei s-a aflat învățătoarea Maria Beșliu (rudă cu Vasile Chilian). Rememorând aceste momente, M. Beșliu avea să declare peste ani: *Ne-am pus în serviciul acestor fii ai patriei și i-am ajutat așa cum am putut în acele timpuri, redând pe mulți armatei pentru apărarea și înălțarea țării*⁷⁹. Alături de Maria Beșliu s-au aflat învățătoarele: Ana Beșliu (fiica sa), Teodora Enăchescu, Maria Sârbescu, Florica Popa, Vasilica Dobrescu, Ecaterina Stănescu și sătenii Dumitru Ghica Moise, Ion Vânătorul, Damian Brătîlă, Radu Dumitru Tețcaru, Victor Cosma, și chiar primarul comunei Lopătari, Constantin Albu. Dintre călăuze amintim pe Nicolae Cristescu din Bisoca, preotul Iosif Ionescu de la Schitul Găvanele, apoi pe Constantin Zărnescu, Ion Stoica,

⁷⁶ Augustin Deac, Ion Toacă, *Lupta poporului român împotriva cotropitorilor (1916-1918)*, București, Editura Militară, 1978, p. 97.

⁷⁷ Valeriu Nicolescu, *File de istorie buzoiană. Acțiuni ale populației din județul Buzău în perioada 1916-1918*, în "Școala Buzoiană". 1978-1979, Buzău, 1979, p. 139.

⁷⁸ E. C. Decuseară, *op. cit.*, p. 20.

⁷⁹ Aurel Gavrilă, *Eroi din umbră*, Timișoara, 1937, p. 152-153.

Marin Simion, Ion Apostol dar mai ales pe Ion Ursu zis Moldoveanu, cioban din zonă⁸⁰.

Rețeaua condusă de V. Chilian, care acționa în strictă conspirativitate, furniza și informații militare referitoare la potențialul trupelor inamice: efective, dotare, tehnică, amplasarea căilor de aprovizionare, planurile de atac etc. Aceste date și hărți erau transmise de ofițerii, subofițerii și soldații români trecuți în Moldova. Poliția și siguranța germană au avut în vedere posibilitatea scurgerii de informații din teritoriul ocupat. De aceea au luat măsuri severe pentru contracararea activităților de spionaj *ce s-ar fi putut face în regiunile administrației militare de către elemente române rămase în teritoriul ocupat*. Se avea în vedere organizarea de acțiuni energice *de supraveghere și control față de îndrăzneala spionilor*⁸¹. Membrii rețelei și-au asumat enorme riscuri. Dovedind pricepere, inteligență, diplomatie și stăpânire de sine, V. Chilian și principalul său colaborator D. Pantazică, au câștigat încrederea ofițerilor germani cantonați în comuna Tichirești, în casa lui Pantazică. Ei au transcris în secret hărțile germane aflate pe pereții încăperilor, situația la zi a pozițiilor germane, a efectivelor. O astfel de hartă a fost predată autorităților militare române de sublocotenentul Maloiu, fugit din lagărul de prizonieri de la Slatina și trecut de această rețea în Moldova⁸².

Un larg sprijin au dat sătenii din zona munților Buzău și Vrancea, printre ei aflându-se numeroși preoți și învățători. Nesocotind moartea care îi pândea la orice pas, uneori fără a se cunoaște între ei, au lucrat pentru același scop nobil al solidarității umane. Ei au primit pe foștii prizonieri români, asigurându-le adăpost și hrană, oferindu-se drept călăuze, îndrumându-i prin locuri numai de ei știute, spre Moldova. Principalele puncte de legătură ale grupului de rezistență au fost: Lopătari-Mănești, Schitul Găvanele-Nereju Mare, Colacu-Tichirești, Vidra- Căliman⁸³.

În vederea organizării acestei acțiuni temerare la Balta Colacului de pe Valea Putnei, Vasile Chilian a construit o moară, convingându-i pe nemți că scopul ei nu era altul decât acela de a mări avantajele economice. În realitate, moara a servit ca punct de trecere a frontului în Moldova. Fiecare trecere reușită era confirmată de unitățile noastre prin două lovituri de tun trase spre comuna Tichirești. Totul se desfășura în condiții de deplină conspirativitate, secretul activității celor din grupul Chilian fiind bine păstrat. Toate acestea erau necesare deoarece ocupanții au avertizat în mai multe rânduri, din teritoriul controlat de ei, că aceia care vor ajuta un prizonier vor fi aspru

⁸⁰ *Ibidem*, p. 146; Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. DIII, 276; Aron Popoiu, *Contribuția femeilor la lupta de rezistență în anii 1916-1917, oglindită în documente din patrimoniul Muzeului Militar Central*, în S.M.M.I.M., XI, 1978, p. 315-320.

⁸¹ E. C. Decuseară, *op. cit.*, p. 20.

⁸² Cf. Cosma Neagu, Dumitru Marinescu, *Fapte din umbră*, Vol. III, București, Editura Politică, 1977, p. 156.

⁸³ E. Răcilă, *op. cit.*, p. 253.

pedepsiți, riscând o condamnare la doi ani închisoare, sau o amendă de până la 5 000 lei. Cei care vor ascunde *militari și agenți dușmani pot fi condamnați la moarte*⁸⁴.

Cu toate măsurilor severe de securitate, în noaptea de 21 mai 1917, nemții au descoperit firele nevăzute care-i legau pe patrioți. În urma a unei percheziții făcută de germani asupra unui subofițer român prins în timp ce încerca să treacă frontul în Moldova s-a găsit o *pungă de piele atârnată la gât în care se aflau informații și schițe ale dispozitivelor germane de luptă*. În scurt timp, autoritățile de ocupație au trecut la capturarea membrilor rețelei de spionaj, fiind arestați 76 membrii. La 16/29 iunie 1917 a fost prins V. Chilian. A căzut în mâinile germanilor și primarul comunei Lopătari C. Albu⁸⁵. Între 27 -29 iunie 1917 s-a desfășurat procesul inculpaților la Tribunalul Curții Marțiale de pe lângă Divizia 89 de infanterie germană cu sediul la Focșani. Rechizitorul procurorului întocmit de maiorul Larchenfeld pe parcursul celor 70 de zile de cercetări⁸⁶, cuprindea patru volume consistente. Principala acuzație adusă lui V. Chilian și colaboratorilor săi era spionaj în folosul inamicului și implicit trădare.

Sentința procesului, care a fost de fapt un simulacru, s-a pronunțat la 5 august 1917, cu numai o zi înaintea mării victorii românești de la Mărășești. Mareșalul Mackensen, care a aprobat sentința, rămasă definitivă, a dispus executarea grabnică a condamnaților: Vasile Chilian, D. Pantazică, Toma Cotea, Ștefanache Lăcătuș, sergentul Gălățeanu, Stan Baraboi (inițial condamnat la 13 ani închisoare). Dumitru Ghica Moise lipsea deoarece a reușit să fugă în munți. Stan Baraboi din comuna Lopătari a reușit să fugă în drum spre plutonul de execuție; ajuns acasă în urma unor lungi peripeții, a murit după câteva zile⁸⁷. Constantin Brebeanu a primit 15 ani detenție; C. Albu 5 ani; Cristea Brebeanu din Terca, a fost condamnat la 1 an închisoare, fiind învinuit că a hrănit prizonieri români; Ion Vânătoru la 10 luni; Radu Tescau la 5 luni; Maria Beșliu la 4 luni. Ion Moldoveanu moare în închisoarea din Focșani, Toma Șt. Tiberiu, Constantin Zărnescu, Ion Stoica, Simion Mierloiu au fost duși în lagărele din Germania de unde au fost eliberați în august 1918. Tot atunci au fost eliberați și Ion Apostol, Maria Beșliu, Dumitru Drăgan⁸⁸. Primarul comunei Lopătari, C. Albu a executat, potrivit mărturiilor sale un an, o lună și nouă zile din pedeapsa de 5 ani cât primise, fiind încarcerat în închisorile Focșani, Râmnicu Sărat și Jilava *până când au venit românii și mi-au dat drumu*⁸⁹. Într-o notă administrativă a șefului plasei Slănic adresată la 27 august 1918 prefectului județului Buzău se arată că fostul primar al comunei Lopătari *a fost acuzat de autoritatea germană pentru spionaj și deținut un an*

⁸⁴ Grigore Pherekyde, *Colecțiunea ordonanțelor pentru populația României în cuprinsul administrației militare*, București, 1918, p. 119.

⁸⁵ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III, 276.

⁸⁶ *Ibidem*; C. Căpșuneanu, *Eroul Vasile Chilian*, București, 1936, p. 8-9.

⁸⁷ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D.III 276; A. Gavrilesco, *op. cit.* p. 132.

⁸⁸ *Ibidem*; E. Antonescu, *Les sacrifices roumains pendant la guerre, les victimes civiles*, Vol. I, Paris, 1919, p. 273.

⁸⁹ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III 276.

de zile a fost eliberat. Vă rog să binevoiți a-l integra în funcția de primar din această comună⁹⁰.

Încercările de a răscumpăra în bani pedepsele capitale nu a avut sorți de izbândă, autoritățile germane refuzând această favoare. Ele și-au motivat refuzul prin faptul că *procesul a făcut mare vâlvă în Germania*. Ultimile cuvinte rostite de eroul V. Chilian au fost *Trăiască România Mare*⁹¹.

În această perioadă în Moldova, armata română se pregătea să-i înfrunte pe germani. Unitățile militare buzoiene refăcute, au luat parte la crâncenele lupte din vara anului 1917 de la Nămolosa, Doaga, Răzoare, Pădurea Prisaca, Mărăști, Mărășești și Oituz. Sacrificiile buzoienilor au fost considerabile⁹². În Regimentul 7 Srtilerie care a luptat la Nămolosa s-a remarcat căpitanul Emil Cerkez din Râmnicu Sărat, comandantul coloanei de muniții de 75 mm. După bătălia de la Mărășești el a fost decorat cu medalia rusă *Stanislav cu spade* deoarece într-o singură zi a adus de la 30 km, 14000 de proiectile⁹³.

În afara grupului Chilian în spatele frontului au mai acționat și alte persoane, individual sau în grupuri mici. O parte din ei au fost prinși și arestați de autoritățile de ocupație. Antreprenorul de exploatare forestiere, Botha Iulius din Goidești, a fost condamnat la ani grei de închisoare pentru că a adăpostit și hrănit mai mulți soldați și ofițeri români, refugiați din teritoriul ocupat, dornici să lupte pe frontul din Moldova pentru libertatea patriei. Monahii Eftimie Arhimandrit și Vartolomeu din Tisău, au fost arestați deoarece *au întreținut pe soldații români ce voiau să se ducă la Mărășești*⁹⁴. Alți locuitori din zonă, cum au fost Ion Andrei și Anton Comănescu, făceau spionaj în folosul armatei române, fapt pentru care au fost arestați de Comandamentul german⁹⁵. Preotul Traian Popescu din Nehoiășu a fost inițial condamnat la moarte fiind acuzat că a făcut spionaj în folosul armatei române și a înlesnit trecerea prizonierilor români în Moldova. El a suferit 17 zile de carceră, dar ulterior sentința i-a fost schimbată fiind mutat obligatoriu cu familia în comuna Scărlătești, din județul Brăila⁹⁶. Tot pentru favorizarea trecerii unor militari români spre Moldova au fost arestați, judecați și condamnați: Brătilă Damian din Goidești, la 5 ani închisoare, Constantin Niculescu din Glodeanu Cârlig și Moroianu Răducanu din Jugureni la câte 2 ani de detenție⁹⁷.

Cele mai frecvente pedepse, de multe ori pentru fapte minore erau internarea în lagăre de muncă. Din cele 16 570 persoane civile arestate, condamnate și internate în

⁹⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 6/1918, f. 6.

⁹¹ Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D III 76; A. Gavrilescu, *op. cit.*, p. 132; C. Căpsuneanu, *op. cit.*, p. 13.

⁹² C. Dumitrescu, *op. cit.*, (mss.), f. 48-52.

⁹³ Arh. Naț. Buzău, fond familial Emil Cerkez, dos. 91, Coresp. militară, f. 79-80.

⁹⁴ *Idem*, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 37/1918, f. 20.

⁹⁵ *Idem*, f. 20-21.

⁹⁶ *Ibidem*.

⁹⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Gura Teghii, dos. 324/1918, f. 2.

lagăre 277 proveneau din județul Buzău, iar 800 din județele Râmnicu Sărat și Putna⁹⁸. În unele cazuri, ocupanții au lichidat pe cei care nu mai erau apti de muncă. Astfel, în comuna Bisoca (pe atunci jud. Râmnicu Sărat), un grup de femei au fost aruncate în zăpadă dezbrăcate, pe motiv că erau bolnave și nu mai puteau munci⁹⁹.

Acțiunile de luptă împotriva ocupanților au îmbrăcat adesea forme violente în întreg teritoriul ocupat, inclusiv în județele Buzău și Râmnicu Sărat. Stroe Nedelcu din Cilibia, împreună cu fratele său, au bătut un soldat german care *venise să-i ducă cu forța la corvoadă*, fapt care a atras după sine arestarea făptașilor și confiscarea bunurilor din casă¹⁰⁰. Tot pentru că a lovit un soldat german a fost arestat și săteanul Nicolae Dănarie din satul Lipia¹⁰¹.

În multe cazuri, solidaritatea existentă între săteni făcea să nu poată fi identificați făptuitorii, iar represaliile se abăteau asupra întregii comune. Așa s-a întâmplat, de pildă, când între comunele Costești și Stâlpău a fost găsit cadavrul unui soldat german din Regimentul 182 Infanterie, acestea au primit o amendă de 15000 lei fiecare¹⁰². Comuna Țintești a fost obligată, să achite 10000 lei, deoarece pe teritoriul ei s-au descoperit corpurile neînsuflite a doi soldați germani, iar autorii crimelor nu au fost găsiți¹⁰³. La începutul anului 1918, un alt militar german a fost ucis în apropierea comunei Mărgăritești. Autorul omorului nu a fost dezvăluit de consăteni și de aceea comunele Beceni, Cărpiniștea, Niculești, Sărulești (azi Vintilă Vodă) au fost amendate cu suma totală de 20000lei¹⁰⁴.

Aceste forme de manifestare a rezistenței față de ocupanți, s-au împletit strâns cu refuzul locuitorilor de a preda armele pe care le dețineau. Din aceste motive, administrația militară de ocupație a adoptat măsuri severe. La 23 martie/5 aprilie 1917, guvernării germani au cerut locuitorilor să predea armele în timp de două săptămâni, dar dispoziția nu a fost respectată. La 12 aprilie 1918, ocupantul reamintește populației că este obligată să predea toate armele și cartușele pe care le mai deținea, în caz contrar se putea merge până la aplicarea pedepsei capitale¹⁰⁵. Exemplele de condamnare la moarte, pentru un astfel de delict, sunt destul de numeroase, fiind consemnate în documente. Dr. V. Bianu consemna în jurnalul său că *trei locuitori de la marginea orașului (Buzău n.n.) au fost înpușcați din pricină că s-au găsit asupra lor puști*¹⁰⁶. Pentru aceiași greșală au plătit cu viața Vasile Ursu din Gura Sărății, Ion Trandafir Simionescu și Gheorghe Posea din Nehoiașu¹⁰⁷. Alții au scăpat doar cu închisoare:

⁹⁸ Arh. Naț. București, fond Casa Regală, dos. 115/1918, f. 47; A. Deac, I. Toacă, *op. cit.*, p. 53.

⁹⁹ E. Antonescu, *op. cit.* p. 407.

¹⁰⁰ Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 10/1918, f. 21.

¹⁰¹ Arhibald, *op. cit.* vol. III, p. 55.

¹⁰² Arh. Muz. Mil. Naț., fond doc., dos. D II 121, f. 19.

¹⁰³ *Ibidem*, dos. D III 107, f. 158; dos. D III 84, f. 235.

¹⁰⁴ *Ibidem*, dos. D III, 84, f. 66.

¹⁰⁵ Gr. Pherekyde, *op. cit.*, p. 32; 231.

¹⁰⁶ V. Bianu, *op. cit.* p. 87.

¹⁰⁷ Arh. Naț. Buzău, fond Prefectura Pătârlagele, dos. 12/1919, f. 124; E. Antonescu, *op. cit.*, p. 387-388.

Radu Ștefan din Cernătești - 5 ani închisoare, Ion Caloian din Buda - 2 ani detenție, sau Ion Cojocaru din Malu Lung - 2 ani și 6 luni¹⁰⁸.

Alteori găsierea unor arme era înscenată de autorități pentru a constitui un pretext. Lui Vasile Bogdan, din Râmnicu Sărat, fost senator, opozant al regimului de ocupație, i s-a descoperit sub o magazie din curtea sa o armă, fiind ținut închis trei luni. De fapt se dorea instalarea în locuința sa a sediul armatelor germane, lucru care de altfel s-a și întâmplat¹⁰⁹.

Măsurile întreprinse de autorități, nu au convins pe mulți locuitori să predea armele, înfruntând astfel toate riscurile ce decurgeau din deținerea lor. Cu prilejul unor razii efectuate de ocupanți au fost găsite și confiscate un mare număr de arme: la Pârscov - 79, Năieni - 72, Jugureni - Rușavăț - 58, Tăbărăști și Cislău câte 30¹¹⁰.

În vara anului 1918, pe frontul de vest, aliații au organizat o puternică ofensivă pe toate fronturile care nu a putut fi stăvilită de forțele Puterilor Centrale. Radicalizarea mișcării de rezistență a populației buzoiene și râmnicene are loc în condițiile prăbușirii sistemului opresiv impus de autoritățile germane. Plecarea unităților militare ale Puterilor Centrale s-a făcut la Buzău, ca de altfel în întreaga țară, în mare dezordine. Sesizând acest lucru Al. Marghiloman consemna în memoriile sale următoarele: *Retragerea e lamentabilă și mai prejos de orice*¹¹¹. Trupele germane în retragere au devastat, din nou, Palatul Comunal din Buzău, confiscând mobilierul sălii de recepție și două case de bani. Din acestea, căpitanul Georgius a sustras suma de 438600 lei, ordonând, în același timp, distrugerea arhivei prefecturii și a Spitalului de Chirurgie (I.C. Brătianu)¹¹². Au fost prădate numeroase comune buzoiene. Din Beceni, Cărpiniștea și Niculești au fost ridicate 450 de capete de vite (câte 150 din fiecare comună)¹¹³. Asemenea devastări au avut loc și în orașul Râmnicu Sărat. Numai mobilierul luat de germani în retragere s-a ridicat la suma de 306790 lei¹¹⁴.

Retragerea unităților germane a creat o vie satisfacție în rândurile locuitorilor din orașul și județul Buzău. Se încheia astfel o perioadă tristă în istoria acestor meleaguri. Ocupația Puterilor Centrale a produs pe plaiurile buzoiene, ca de altfel, în întreaga țară, pierderi enorme. Totalul pierderilor materiale s-a ridicat la 123060460 din care 22537926 distrugerii de clădiri și alte bunuri¹¹⁵. La acestea se adaugă numeroase sacrificii umane. Victimele civile din vremea ocupației germane s-au cifrat, în județul

¹⁰⁸ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Gura Teghii, dos. 324/1918, f.2.

¹⁰⁹ *Idem*, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 152/1919, f. 50.

¹¹⁰ *Idem*, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 43/1919, f. 63-76.

¹¹¹ Al. Marghiloman, *Note politice 1897 - 1924*, vol. IV, București, 1927, p. 147; vezi detalii la: V. A. Varga, *Retragerea armatei germane din România la sfârșitul anului 1918*, în "Studii", tom. XIV, nr. 4/1961, p. 879 și urm.

¹¹² Arh. Naț. Buzău, fond Pref. Jud. Buzău, dos. 24/1918, f. 70; Constantin I. Stan, *Reluarea luptei de către armata română : octombrie - noiembrie 1918*, în "Apulum", XXIII, 1986, p. 356.

¹¹³ *Ibidem*.

¹¹⁴ Arh. Naț. Buzău, fond Prim. Rm. Sărat, dos. 171/1920, f. 183.

¹¹⁵ *Idem*: fond Pref. Jud. Buzău, dos. 24/1919, f. 1.

Buzău la 45 de cetățeni, aproximativ jumătate fiind femei și copii, iar numărul persoanelor condamnate a fost de 1025¹¹⁶.

Se poate spune că vremelnica ocupație germană a provocat multe lacrimi și suferință în rândurile populației. Aceste sacrificii nu au fost zadarnice deoarece la Chișinău, mai întâi, apoi la Cernăuți și în final la Alba Iulia, românii din Basarabia, Bucovina și Transilvania au hotărât unirea acestor vechi teritorii românești cu Patria Mamă.

În toată această grea perioadă a anilor 1916 - 1918, buzoiinii și râmnicenii au dovedit maturitate, spirit de sacrificiu și un fierbinte patriotism.

¹¹⁶ *Ibidem*; Constantin I. Stan, *Destrămarea Partidului Conservator Progresist în fostul județ Buzău*, în "Mousaios", IV/2, 1994, p. 152 - 153.

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Fig. 5.